

торе произошли кардинальные изменения, которые привели к значительному уменьшению поголовья животных. Исключение составляют некоторые виды животных.

Проанализирован удельный вес поголовья разных видов животных во Львовской обл. в структуре в целом в Украине. Эти показатели дают основания утверждать, что на Львовщине, хотя и уменьшилось поголовье сельскохозяйственных животных, однако темпы уменьшения абсолютных величин меньше общегосударственного снижения. Установленные тенденции требуют проведения дальнейших исследований этих проблем.

Ключевые слова: изменения, поголовье, крупный рогатый скот, коровы, свиньи, овцы и козы, кролики, лошади, сельскохозяйственные животные, удельный вес, уменьшение, увеличение.

Olenytsch I.R., Schulskyy A.M. Changes in the Availability of Basic Types of Farm Animals for the Period of Agrarian Reform

The authors studied the changes of major livestock species of farm animals for the 1990-2014 years in Lviv region. The results of studying these problems give reason to believe that the period of reform in the agricultural sector in dramatic changes that led to a significant decrease in number of animals. Some animal species make the exception. An equally important aspect of this publication is to analyze the share of livestock of different species of Lviv region in the structure as a whole in Ukraine. These indicators give reason to believe that in Lviv although reduced livestock numbers, but these reduce the absolute values are lower than the national decline. Established trends require further research these issues.

Keywords: change, livestock, cattle, cows, pigs, sheep and goats, rabbits, horses, farm animals, specific weight reduction, increased.

УДК 332.01

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ

Р.М. Курильців¹

Розкрито концептуальні особливості функціонування систем адміністрування землекористування за кордоном, а також обґрунтовано першочергові кроки її розвитку в Україні. Доведено, що ефективно функціонуюча система адміністрування землекористування дасть змогу підвищити ефективність управління землекористуванням та сприятиме переходу від концепції е-уряду до е-управління, що сприятиме зниженню транзакційних витрат з пошуку інформації та підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: адміністрування землекористування, управління землекористуванням, адміністративні послуги, геопросторові знання, земельні інтереси.

Постановка проблеми. Західні країни з 1980 р. розпочали активно впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології в системи земельного кадастру та розвитку інформаційної інфраструктури адміністрування землекористування. З розвитком мережі Інтернет у 90-х роках ХХ ст. став можливий доступ до кадастрових карт і кадастрової інформації засобами інтернет-комунікацій.

У 2005 р. багато країн світу розпочали формувати інтегровані набори даних в Національні інфраструктури геопросторових даних, що стимулювало формування електронних систем адміністрування землекористування, здатних надавати адміністративні послуги з отримання відомостей про земельні ділянки.

Останніми роками в земельній сфері обсяги передачі просторової інформації в електронному вигляді стрімко зростають, однак надання адміністративних послуг в основному зводиться до односторонньої взаємодії, що полягає в інформуванні про державну послугу або отриманні користувачем електронної форми документа.

Як зазначає Карл Дейч, автор інформаційно-комунікативної моделі політичної системи, "державна подібна до нервової системи. Як і мозок, суспільство є кібернетичною системою, що функціонує тільки за наявності вільних потоків інформації. Тому сьогодні для створення економічних благ, соціальної стабільності та охорони навколишнього середовища, важливим є створення умов для двосторонньої взаємодії у процесі використання просторової інформації про землю та земельні інтереси, пов'язані з нею, а також проведення транзакцій із землею тощо. Тут, система адміністрування землекористування повинна відігравати ключову роль у переході від пасивного інформаційного доступу громадян до активної їх участі в управлінні земельними процесами в просторовому аспекті.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Теоретичні та методичні аспекти адміністрування землекористування розглянуто у наукових працях П. Дейла, Д. Маклафліна, С. Енемарка, Р. Бенета, А. Раджабіфарда, Я. Вільямсона, Д. Воласа та ін.

В Україні теорія адміністрування землекористування проходить етап становлення. Тому в роботах українських вчених цей науковий напрям розкрито досить фрагментарно. Зважаючи на те, що адміністрування землекористування є невід'ємною складовою частиною системи інтегрованого управління землекористуванням, сьогодні вкрай важливим є обґрунтування першочергових кроків її розвитку для підвищення ефективності прийняття управлінських рішень щодо використання земель в Україні.

Мета роботи – розкрити першочергові кроки розвитку системи адміністрування землекористування в Україні як основи підвищення ефективності прийняття управлінських рішень щодо використання земель.

Виклад основного матеріалу. Сучасне земельне адміністрування переживає період бурхливого технологічного прориву, що відбувається через повсюдне прийняття концепції електронних урядів (E-government), що здатні за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій оптимізувати адміністративні послуги та зробити їх доступнішими, використовуючи електронну форму їх надання. Цей підхід, на думку Вільямсона та Воллас, потрібно імплементувати через концепцію iLand (iЗемля), яка передбачає розвиток "просторово спроможного" уряду та приватного сектору (рис. 1).

Як бачимо з рис. 1, "просторово спроможна" концепція управління земельною інформацією дасть змогу взаємопов'язати земельну ділянку з геопросторовими знаннями про неї, а саме з правовим статусом, економічним потенціалом та екологічним станом. Особливість її полягає в тому, що вона передбачає управління земельними інтересами у просторі, а не тільки управління просторовою інформацією. А це вкрай важливо для прийняття ефективних управлінських рішень.

¹ доц. Р.М. Курильців, канд. екон. наук – Львівський національний аграрний університет

iLand концепція п'ять компонентів

Інформація

Основною діяльністю уряду є її організація та прив'язка до місця розташування. Бізнес, люди, трансакції та процеси є взаємозв'язані із місцезостановленням землі та будівель.

Інтерактивність

Уряд та громадяни мають відкритий доступ до інформації про землю та її використання для прийняття власних або урядових рішень.

Інтеграція

Діяльність, стандарти, законодавство, процеси та інформація уряду, приватного сектора та громадян є інтегровані.

Інтернет та інструменти

Просторові технології: Гіс, сервіси веб картографування, GPS використовуються для запису, інтеграції та доступу до просторової інформації та послуг.

Інститути

Земельна та просторова інформація використовується повсюдно між урядовими департаментами та приватним сектором.

Рис. 1. Концепція iLand [9, с. 13]

До основних елементів реалізації концепції iLand належать:

- концепція інтеграції даних: дотримання єдиних стандартів з метою забезпечення функціональної сумісності існуючих просторових даних в інтересах всіх;
- нормативно-правова база: забезпечення стабільної основи для придбання, управління і поширення просторових даних та інформації;
- інфраструктура позиціонування: створення єдиної геодезичної референтної системи для інтеграції просторових даних та інформації;
- інфраструктура просторових даних: забезпечення фізичної і технічної інфраструктури для просторових даних та інформації для здійснення їх обміну та надання;
- інформація про право власності: надання оновленої і коректної документації щодо права власності на землю та інші ресурси для здійснення просторового планування, моніторингу та менеджменту земель, а також землеустрою;
- дані та інформація: дотримуватись існуючих та враховувати нові розробки в області отримання і використання просторових даних та інформації [7, с. 18-19].

Отже, сьогодні відбувається розширення концепції електронного адміністрування землекористування (*eLand Administration*), як складової стратегії е-уряду (*E-government*), у напрямку більш широкого використання інтегрованої інтерактивної просторової інформації в мережі Інтернет, тобто переходу до концепції – iLand.

Розглядаючи технологічний процес трансформації систем адміністрування землекористування в розвинених країнах світу, треба зазначити, що її розбудова в Україні відбувається у тому ж напрямку, тобто на основі система земельного кадастру.

За останні роки роль земельного кадастру в Україні еволюціонувала від системи необхідних відомостей і документів про землі [3], що базувалась на "паперовій технології" ведення державного земельного кадастру [6], до єдиної державної геоінформаційної системи відомостей про землі, розташовані в ме-

жах державного кордону України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами [2].

Ще одним важливим етапом на шляху формування інформаційної інфраструктури системи адміністрування землекористування в Україні стало створення програмного забезпечення Державного земельного кадастру – Національної кадастрової системи, що розроблялось в рамках проекту Світового банку "Видача державних актів на право власності на землю у сільській місцевості та розвиток системи кадастру". Це дало змогу надати он-лайн доступ до публічної кадастрової карти та зробити загальнодоступними відомості про земельні ділянки, інформацію про її кадастровий номер, площу, цільове призначення, а також про вид власності.

На думку директора Світового банку у справах України, Білорусі та Молдови пана Чимяо Фана, електронний кадастр збільшить прозорість у сфері земельних відносин в Україні. Західні експерти вважають, що впровадження ІТ-систем для реєстрації нерухомого майна та кадастру сприяє важливій адміністративній реформі, що дає змогу знизити ризик шахрайства та порушень законодавства. За словами експерта FAO Румяни Тончовської, введення в експлуатацію електронної кадастрової системи допоможе підвищити ефективність, прозорість і доступність інформації в секторі нерухомого майна [4].

Створена й реалізована система електронного земельного кадастру в Україні значно розширює традиційне уявлення про неї як тільки основи для реалізації земельних інтересів (купівля, продаж, оренда, застава). Вона, як складова частина електронної системи адміністрування землекористування, має надзвичайно великий потенціал у забезпеченні формування "Е-уряду", а відтак надання електронних адміністративних послуг у земельній сфері.

Підтвердженням цього є презентація 5 жовтня 2015 р. Держслужбою з питань геодезії, картографії та кадастру спільно з Держагентством з питань електронного урядування нових електронних послуг для громадян у земельній сфері отримання відомостей про власників та користувачів земельних ділянок та он-лайн-замовлення витягу про нормативно-грошову оцінку земельної ділянки [1].

Запровадження цих адміністративних послуг було спрямовано на виконання вимог Закону України від 14 липня 2005 р. № "Про внесення змін у деякі закони України щодо посилення прозорості у сфері відносин власності з метою запобігання корупції".

На думку колишнього голови Держгеокадастру, а сьогодні першого заступника Міністра аграрної політики та продовольства України, Максима Мартинюка, розвиток інформаційних технологій дає змогу значно спростити та пришвидшити процес отримання відомостей з Державного земельного кадастру. Окрім цього, безконтактні адміністративні послуги, які активно запроваджують, є ефективним інструментом у боротьбі з корупцією, оскільки відсутній контакт замовника з чиновниками. А принцип екстериторіальності сервісів, що надає земельна служба, є необхідною умовою успішного проведення децентралізації [5].

Зазначені електронні адміністративні послуги спрямовані на підвищення прозорості у сфері земельних відносин, підтримку громадян під час здійснення цивільно-правових угод щодо земельних ділянок та прав на них, посилення громадянського контролю за використанням та обігом земель в Україні, тобто обслуговування потреб як окремої людини, так і суспільства загалом.

Тому ефективність системи адміністрування землекористування визначатиметься її спроможністю надання адміністративних послуг як у паперовому, так і в електронному форматах, що дасть змогу підвищити прозорість влади, а також встановити суспільний контроль над нею (рис. 2).

Рис. 2. Схема надання послуг системою адміністрування землекористування

Такий підхід сприятиме підвищенню ефективності та якості державних управлінських рішень у сфері землекористування, забезпечить прозорість різного роду транзакцій зі земельними ділянками та знизить корупційні ризики у земельній сфері. І, насамкінець, підзвітність дасть змогу посилити відповідальність посадових осіб та створить ризики для звільнення тих урядовців, які працюють неефективно та здійснюють нерациональну земельну політику.

На погляд Стіга Енемарка, основними характеристиками ефективності системи адміністрування землекористування у сфері надання послуг будуть такі чинники:

- *сталість та локальність реагування*: балансує економічні, соціальні та екологічні потреби нинішнього і майбутніх поколінь, і надає свої послуги на найближчому рівні до громадян;
- *законність і справедливість*: створена суспільством за допомогою демократичних процесів та функціонує справедливо і неупереджено з окремими особами і групами, що забезпечує недискримінаційний доступ до послуг;
- *ефективність, результативність та компетентність*: формулює політику і реалізує її ефективно, надаючи послуги високої якості;

- *транспарентність, підзвітність та передбачуваність*: відкрита та демонструє готовність посадової особи вирішувати питання та приймати рішення відповідно до покладених на нього обов'язків згідно з чинним законодавством;
- *посилення участі, забезпечення безпеки і стабільності*: дає змогу громадянам брати участь в управлінні державою, забезпечує безпеку засобів для існування, звільнення від злочинності та нетерпимості;
- *передбачає інтеграцію*: чиновники, уповноважені на виконання своїх посадових обов'язків, виконують їх без хабарів, демонструють готовність надання консультацій, винесення незалежних суджень та поважають конфіденційність отриманої інформації. Існує чіткий поділ між приватними інтересами чиновників і політиків та державними справами [8, с. 14].

До найактуальніших тем формування ефективної системи адміністрування землекористуванням в Україні сьогодні потрібно віднести:

- 1) розширення обсягу й можливостей електронних послуг, які надаються державою громадянам і бізнесу. Адміністративні електронні послуги системи адміністрування землекористування повинні поступово замінити послуги у паперовій формі, а їхнє співвідношення повинно щонайменше становити від 80 до 20 % відповідно;
- 2) розвиток інфраструктури геопросторових даних, яка включатиме дані земельного кадастру та виступатиме складовою частиною системи адміністрування землекористування;
- 3) використання стандарту Land Administration Domain для побудови сучасних систем адміністрування землекористування;
- 4) розширення сфери застосування даних дистанційного зондування землі для моніторингу земель та наповнення системи адміністрування землекористування актуальною інформацією;
- 5) зниження вартості послуг адміністрування землекористування. Прийнято вважати, що вартість витрат на передачу прав (земельне адміністрування, податки, адвокати, нотаріуси й ін.) не повинна перевищувати 10 % вартості самого майна;
- 6) перехід до трьох/чотирьохмірного кадастру та реєстрації прав на нерухомість;
- 7) перехід від паперових до цифрових архівів, що дає змогу пришвидшити доступ до інформації та підвищити її наочність [5, с. 280].

Висновки. Ефективне використання просторової інформації сьогодні вимагає створення національної інфраструктури геопросторових даних з метою забезпечення її здатності формувати геопросторові знання про землю, а також слугувати основою для створення інтегрованого геоінформаційного простору про права, обов'язки та обмеження щодо використання земель.

Вона відіграватиме важливу роль у забезпеченні дієздатності системи адміністрування землекористування, яка, своєю чергою, повинна забезпечити надання геоінформаційних послуг органам державної влади, органам місцевого самоврядування, організаціям і громадянам.

Отже, буде забезпечено розширення концепції е-уряду (e-government), моделі державного управління, яка заснована на використанні сучасних інформаційних та комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності та прозорості влади, а також встановлення суспільного контролю над нею, до е-управ-

ління (e-governance) – моделі залучення та участі усіх зацікавлених сторін в управлінні, у якій всю сукупність внутрішніх і зовнішніх зв'язків та процесів підтримують і забезпечують відповідні геоінформаційні комп'ютерні технології. Це дасть змогу знизити транзакційні витрати з пошуку інформації та підвищити ефективність прийняття управлінських рішень у режимі реального часу, що безперечно буде сприяти гармонійному розвитку нашої держави у напрямку сталого розвитку.

Література

1. 5 жовтня – презентація нових електронних послуг для громадян у земельній сфері / Урядовий портал. [Електронний ресурс]. – Доступний з https://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248527055.
2. Закон України "Про державний земельний кадастр" від 07.07.2011 р., № 3613-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>.
3. Земельний кодекс України 1992 р. зі змінами та доповненнями станом на 1 квітня 1998 р. – К. : Вид-во "Право", 1999.
4. Кондратенко А. Земельний кадастр: далі буде / А. Кондратенко // Дзеркало тижня. Україна № 10. [Електронний ресурс]. – Доступний з https://gazeta.dt.ua/macrolevel/zemelny-kadastr-dali-bude_.html.
5. Курильців Р.М. Формування системи земельного адміністрування в Україні / Р.М. Курильців // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.6. – С. 277-282.
6. Нові електронні послуги у земельній сфері: відкриття інформації про власників земельних ділянок та замовлення витягу про нормативну грошову оцінку / Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://land.gov.ua/novi-elektronni-posluhy-u-zemelni-sferi-vidkryttia-informatsii-pro-vlasnykiv-zemelnykh-dilianok-ta-zamovlennia-vytyahu-pro-normatyvnu-hroshovu-otsinku>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про Програму створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру" від 02.12.1997 р., № 1355. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1355-97-%D0%BF>.
8. Steudler D. Spatially Enabled Society / D. Steudler, A. Rajabifard // FIG publication. – FIG, 2012. – № 58. – 70 p.
9. Stig E. Land Administration Systems – managing rights, restrictions and responsibilities in land / E. Stig // Map World Forum. [Electronic resource]. – Mode of access https://www.fig.net/organisation/council/council_2007-2010/council_members/enemark_papers/2009/hyderabad_february_2009_paper.pdf.
10. Williamson I. Spatially enabling governments: A new direction for land administration systems / I. Williamson, J. Wallace // Proceedings of the XXIII FIG Congress, Shaping the Change, TS 23. Munich, Germany, 2006. – Pp. 8-13.

Надійшла до редакції 28.09.2016 р.

Курильців Р.М. Развитие системы земельного администрирования как основы эффективного управления землепользованием

Раскрыты концептуальные особенности функционирования систем администрирования землепользования за рубежом, а также обоснованы первоочередные шаги ее развития в Украине. Доказано, что эффективно функционирующая система администрирования землепользования позволит повысить эффективность управления землепользованием и способствовать переходу от концепции е-правительства к е-управлению, что даст возможность снизить транзакционные издержки по поиску информации и повысить эффективность принятия управленческих решений.

Ключевые слова: администрирование землепользования, управление землепользованием, административные услуги, геопространственные знания, земельные интересы.

Kuryltsiv R.M. Development of Land Administration System as the Basis of Effective Land Governance

The conceptual features of the functioning of land administration systems abroad are explored, as well as first steps of its development in Ukraine. It is proved that an efficient land administration system will improve the efficiency of land governance and facilitate the transition from the concept of e-government to e-governance, which will enable to reduce the transaction costs of information search and improve decision-making.

Keywords: land administration, land governance, administrative services, geospatial knowledge, land interests.

УДК 038.486:33(477)(075.8)

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

К.Ф. Телок¹, М.С. Гнатишин², Н.В. Гринчук³

Висвітлено розвиток туристичної галузі Львівської обл. як складової частини туристичної сфери України. Проаналізовано туристичну галузь України, зокрема Львівщини. Розглянуто класифікацію туристичних послуг та їх особливі риси. Висвітлено суть фінансування сфери туризму, його види, цілі і джерела. Проаналізовано туристичні потоки Львівської обл. упродовж останніх кількох років. Висвітлено аналіз даних про колективні засоби розміщення, а також про дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку. Проаналізовано стан туристичної галузі Львівської обл. загалом, що дало змогу визначити внесок Львівщини в розвиток державного туризму. Досліджено зарубіжний досвід у сфері фінансування та розвитку туристичної сфери на основі таких країн: США, Єгипту, Туреччини, Франції, Великої Британії, Італії, Іспанії, Малайзії через призму чотирьох основних моделей розвитку туристичної галузі. Представлено доцільність фінансування та основні напрямки розвитку галузі у Львівській обл.

Ключові слова: туризм, туристична галузь, туристичні послуги, туристична діяльність, прибуток туристичного підприємства, колективні засоби розміщення, моделі розвитку туристичної галузі.

Вступ. На сучасному етапі туризм набуває масового характеру і стає однією з провідних, високоприбуткових та найбільш динамічних галузей світового господарства. Специфічною рисою туристично-рекреаційної сфери є те, що вона поєднує в собі понад 50 суміжних галузей: культуру, мистецтво, науку, освіту, спорт, готельне господарство, медицину, торгівлю, харчування, транспорт й ін. Кожна країна, регіон, місто намагаються пропагувати та популяризувати свою туристичну привабливість. Сучасний туризм функціонує в умовах конкуренції. І для того, щоб туризм став одним із пріоритетних напрямків розвитку економіки і життєдіяльності, потрібна інтеграція зусиль багатьох сфер діяльності та підприємств.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні туризм є однією з високодохідних галузей господарювання, яка в сучасних умовах глобалізації безперервно та динамічно розвивається, сприяючи вирішенню цілого комплексу життєво важливих соціально-економічних проблем. Загалом, туризм впливає на темпи еконо-

¹ ст. викл. К.Ф. Телок – Львівський інститут ДВНЗ "Університет банківської справи";

² студ. М.С. Гнатишин – Львівський інститут ДВНЗ "Університет банківської справи";

³ студ. Н.В. Гринчук – Львівський інститут ДВНЗ "Університет банківської справи"